

2009D58799

29 538

Zorg en maatschappelijke ondersteuning

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld ...

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 12 oktober 2009 inzake de samenhang tussen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Wet investeren in jongeren (WIJ) (Kamerstuk 29 538, nr. 108).

De op 23 november 2009 toegezonden vragen en opmerkingen zijn met de door de staatssecretarissen bij brief van ... toegezonden antwoorden hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Smeets

Adjunct-griffier van de commissie,
Clemens

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**II. Reactie van de staatssecretarissen****I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES****Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie**

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de inhoud van de brief over de samenhang tussen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet werk en bijstand (Wwb), de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de Wet investeren in jongeren (WIJ). Deze leden zijn een groot voorstander van de maximale benutting van de combinatiemogelijkheden van deze wetten, zowel inhoudelijk als financieel. Participatie van zoveel mogelijk burgers door een diversiteit aan mogelijkheden, kwaliteit van de inhoud en efficiënt inzetten van de middelen zijn daarbij voor de leden van het CDA-fractie uitgangspunt. Genoemde leden hebben een aantal vragen naar aanleiding van de inhoud van de brief.

Het is van belang om de samenhang tussen de beleidsterreinen van de Wmo, Wwb, Wsw en WIJ goed te organiseren. Nu zijn gemeenten divers qua samenstelling en geografische ligging. De leden van de CDA-fractie vragen of kleine plattelandsgemeenten dezelfde mogelijkheden kunnen benutten als grotere steden om deze samenhang goed te organiseren. In hoeverre geeft regionale samenwerking deze gemeenten juridisch en financieel gelijke kansen om samenhang te realiseren?

In de brief melden de bewindslieden dat er soms nog financiële en juridische belemmeringen zijn bij het leggen van verbindingen tussen de genoemde wetten. Welke belemmeringen zijn dit? Liggen deze belemmeringen zowel op het landelijke als het lokale niveau? Hoe kunnen de belemmeringen zo snel mogelijk worden opgelost?

Uit de brief blijkt dat er jaarlijks rond de 15 000 mensen nodig zijn voor de vervanging van het verloop in de thuiszorg. In verband met de vergrijzing zal dit aantal nog groeien. Er is dus een verbinding te maken tussen het opleiden van werkzoekenden en de thuiszorg om in deze vacatures te kunnen voorzien. De leden van de CDA-fractie vragen hoeveel mensen er inmiddels door deze verbinding aan het werk zijn als hulp in het huishouden. Wat zijn de eventuele belemmeringen voor gemeenten om hier niet actief mee aan de slag te gaan?

Voor de leden van de CDA-fractie moet het aanbod van alfahulpen volledig worden benut. Alfahulpen zijn een waardevol onderdeel in het totale zorgaanbod. Deze leden willen weten of na de wetswijziging de gemeenten nu actief en objectief informatie geven over de alfahulpconstructie. Heeft het kabinet daar al zicht op?

In de brief wordt gesteld dat de alfahulp een tussenstapje kan zijn naar een baan bij een thuiszorgorganisatie. Volgens de leden van de CDA-fractie moet de alfahulp ook een zelfstandig onderdeel in het zorgaanbod kunnen zijn. Hoe zorgt het kabinet ervoor dat dit aanbod in stand blijft? Hoe worden mensen die kiezen voor het beroep alfahulp door de gemeenten begeleid om het te worden of te blijven?

De leden van de CDA-fractie vragen of in het kader van de samenhang tussen de vier genoemde wetten nu ook wordt gewerkt aan een integrale indicatiestelling. Hoe staat het hiermee en met de samenwerking tussen

gemeenten, het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV)? Is het inmiddels mogelijk dat door middel van het webloket Regelhulp.nl, inwoners van gemeenten die aangesloten zijn bij Regelhulp.nl daadwerkelijk met één formulier meerdere voorzieningen tegelijk kunnen aanvragen? Hoeveel gemeenten doen nu mee aan Regelhulp.nl? Zullen in 2010 alle gemeenten aangesloten zijn op het webloket Regelhulp.nl? Kunnen dan tevens de landelijke voorzieningen van het CIZ en het UWV digitaal via Regelhulp worden aangevraagd?

Wat de jongeren betreft, melden de bewindslieden dat voor het krijgen van werk of het vervullen van een stageplaats in de zorg of het welzijnswerk, de branche Verpleging en Verzorging Thuis (VVT) in 2009 en 2010 circa 6000 jeugdige werklozen of met werkloosheid bedreigde werknemers aan een baan in de branche zal helpen. Het jaar 2009 zit er bijna op. Hoeveel jongeren zijn er inmiddels concreet aan werk geholpen en op welk niveau?

Verschillende gemeenten hebben activeringscentra opgezet voor uitkeringsgerechtigden. Ook loopt er een empowerment programma in 25 gemeenten gericht op allochtone vrouwen. Welke concrete resultaten leveren deze activiteiten op voor de participatie van deze doelgroepen?

In Tilburg werkt het project Wonen Zorg Service in de Wijk (WZSW). Uit de brief wordt niet duidelijk of het hier gaat om betaalde of om onbetaalde arbeid. Als er sprake is van enige betaling, zit er dan het risico in van oneigenlijke concurrentie met de lokale vakhandel? Zo ja, hoe kan dit worden voorkomen?

Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over participatie op de arbeidsmarkt en in het maatschappelijk verkeer. Deze leden hebben nog wel een aantal vragen.

Met betrekking tot de samenhang en voorbeelden daarvan bij gemeenten: heeft het kabinet een idee hoeveel gemeenten concreet gebruik maken van de samenhang? Worden de mogelijkheden over het algemeen voldoende gezien en benut? Hoeveel gemeenten maken gebruik van de in de brief genoemde voorbeelden? Vindt het kabinet het nodig en is het bereid nog meer te doen om gemeenten te stimuleren om gebruik te maken van een samenhangende aanpak met betrekking tot de vier wetten, met als doel de participatie nog meer te vergroten? Zonder een blauwdruk op te leggen, zou het kabinet wellicht sterker richting kunnen geven aan de samenhang?

Verder willen de leden van de PvdA-fractie weten of het mogelijk is om in het kader van de verschillende wetten gebruik te maken van één indicatiestelling. Dus, één diagnose, één overkoepelende beoordeling waarbij mogelijkheden op grond van alle vier de wetten samen worden beoordeeld. Is het kabinet van mening dat één indicatie een extra bijdrage kan leveren om de participatie van mensen te verbeteren? Hoe zou één zo'n indicatie in de praktijk kunnen worden vormgegeven?

Ten aanzien van de instroom van alfahulpen in de functie van hulp in de huishouding zijn de leden van de fractie van de PvdA verheugd om te zien dat het kabinet de verbinding die gemeenten kunnen leggen tussen de Wwb en de Wmo, zoals genoemd in de motie Wolbert c.s. (Kamerstuk

31 795, nr. 27), herkent. Deze leden zijn het eens met de opmerking van de bewindspersonen dat gemeenten niet alleen zouden moeten leiden naar alfahulporganisaties, maar beter nog rechtstreeks naar werken in loondienst. Zij begrijpen dat een apart plan voor de instroom van specifiek alfahulp niet nodig is omdat gemeenten vaak een brede benadering kiezen. Genoemde leden lezen dat het kabinet voornemens is om reeds aanwezige kennis en opgedane ervaringen op dit vlak breder te verspreiden en willen graag weten op welke wijze en op welke termijn het kabinet dit gaat uitvoeren. Verder vragen de leden van de PvdA-fractie of hier opnieuw een goede verbinding wordt gelegd met de aanbestedingsadviezen voor de hulp in de huishouding in het kader van de Wmo.

Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de samenhang tussen de gedecentraliseerde taken voor zorg, inkomensvoorziening en werkgelegenheid voor mensen met een arbeidsbeperking. Er wordt in de samenhang tussen deze wetten voornamelijk gesproken over het overeenkomstige karakter met betrekking tot participatie. Deze leden stellen vast dat hier een erg rooskleurig en voornamelijk eenzijdig verhaal gehouden wordt. Zij stellen de vraag of deze wetten opnieuw en zorgvuldiger kunnen worden omschreven. Waarom is bijvoorbeeld weggelaten dat de Wwb ook een plicht tot inkomensvoorziening voor de gemeente heeft? Waarom is bijvoorbeeld weggelaten dat de Wmo naast een participatiewet ook een compensatiewet is, waarbij de compensatie een recht is en de gemeente die afdoende moet regelen? Waarom is weggelaten dat de Wsw ook een wet is die mensen met een arbeidsbeperking in staat moet stellen om ze op een beschutte plaats aangepast werk te laten doen?

De leden van de SP-fractie zien zeker dat er samenhang is tussen de verschillende wetten. Het is natuurlijk prima als iemand uit de bijstand gere-integreerd wordt in de thuiszorg. Deelt het kabinet de mening van deze leden dat dit wel veronderstelt dat er een opleiding is gevolgd en dat er volgens de CAO betaald moet worden? Is het kabinet werkelijk van mening dat werken als alfahulp een adequate stap is op de zogenaamde participatieladder? Wat is er sociaal aan om iemand de zekerheid van een bijstandsuitkering te laten inruilen voor een contractloze betrekking waarbij geen werkgeverspremies voor bijvoorbeeld ziekte en vakantie worden afgedragen, en waarbij ook omtrent bijscholing geen rechten zijn?

In de brief wordt de stelling geponeerd dat werk de beste manier is om armoede te voorkomen. De leden van de SP-fractie willen hier de kanttekening plaatsen dat het werk in de thuiszorg behoorlijk wordt onderbetaald. Kan het kabinet weergeven wat het verschil is tussen de verdiensten van een alfahulp, een huishoudelijk verzorgster in FWG 10 en FWG 15, ook in relatie tot een uitkering van bijvoorbeeld een alleenstaande moeder?

De leden van de SP-fractie sluiten ook niet uit dat iemand met een arbeidsbeperking kan doorgroeien naar iemand die werkt in de huishoudelijke zorg. Hier geldt het vaker genoemde principe van maatwerk. Genoemde leden vragen of het kabinet de voorwaarden deelt dat de mensen die in de (thuis)zorg gedetacheerd worden een opleiding moeten hebben gedaan en het duidelijk is dat zij het werken onder tijdsdruk en zonder ondersteuning aankunnen. Alsmede het gegeven dat het alleen werken bij mensen thuis geen bezwaar is voor degene die gedetacheerd wordt. Hoe dienen gemeenten om te gaan met het gegeven dat mensen die werken in de Wsw een CAO hebben, die afwijkt van de CAO in de zorg? Is dit verschil gewenst, of stelt het kabinet iets anders voor?

De leden van de SP-fractie verzetten zich tegen de stelling dat de huishoudelijke verzorging schoonmaakwerkzaamheden zijn. Het werken in het huishouden bij zwakkere mensen – zij hebben niet voor niets een indicatie voor hulp – is specialistisch werk. Erkent het kabinet dit?

De beschreven participatieladder is een sympathiek uitgangspunt om mensen te activeren in de samenleving. Uiteraard moet er – via maatwerk – gepoogd worden om iedereen in de samenleving te activeren en mee te laten doen. Dat moet met oog voor de mens die het betreft, maar zou best een collectieve voorziening kunnen zijn. De gegeven opsomming van activiteiten spreekt niet van condities waaronder werkzoekenden ingezet kunnen worden voor klusjes in en rond het huis of kinderopvang, verlichting van mantelzorgers en de veiligheid in de buurt. Geldt hier het credo dat mensen echt salaris voor echt werk krijgen, en in die zin een arbeidscontract hebben met de bijbehorende rechten en plichten? Geldt hier ook het credo dat men zorgt dat mensen afdoende zijn opgeleid om het werk goed te kunnen doen? Ook iets als het helpen met sporten als vrijwilliger vereist wel kennis van het menselijk lichaam en het oog houden voor veiligheid in de sporthal of op het sportveld. Graag vernemen de leden van de SP-fractie hierop een reactie.

De instroom in vrijwilligerswerk is natuurlijk een eerste stap. Wel willen de leden van de SP-fractie wijzen op het gevaar dat mensen ook hier weer kunnen blijven «hangen» en dat het erop lijkt alsof iemand met behoud van uitkering verplicht vrijwilligerswerk doet voor langere tijd. Wanneer er een tekort is aan vrijwilligers is het aantrekkelijk om mensen niet te laten doorgroeien als zij daar wel aan toe zijn. Ziet het kabinet nog meer van dit soort gevaren? Deze leden zien dit gevaar ook bij mensen die vanuit de bijstand in een alfahulpconstructie worden gere-integreerd.

Het kabinet spreekt over het inzetten van leerwerkplekken en stages in de zorg en het welzijnswerk. Jongeren die bij de gemeente aankloppen voor een bijstandsuitkering moeten het leerwerkeraanbod aanvaarden voordat zij aanspraak kunnen maken op een inkomensvoorziening. Kan het kabinet garanderen dat elke jongere die bij de gemeente aanklopt een baan, opleidingsplek of een combinatie van beide krijgt? Zo ja, hoe beoordeelt het kabinet de signalen van scholen, gemeenten en leerwerkbedrijven die aangeven dat zij jongeren naar huis moeten sturen, omdat er geen leerwerkplekken meer voorradig zijn? Hoeveel leerwerkplekken gaat het kabinet creëren en op welke termijn? Ziet het kabinet mogelijkheden om publieke banen te scheppen in de zorg, het onderwijs (conciërges) en in het onderhoud van wijken en buurten (wijkcentra), zodat met name jongeren hun opleiding kunnen afmaken en gegarandeerd zijn van een leerwerkplek? Kan dit worden toegelicht?

De verschillende wetten hebben in gemeenten vaak ook verschillende loketten. De leden van de SP-fractie juichen het toe dat er wordt gekeken naar integratie van deze loketten waardoor er integraal naar iemand gekeken kan worden bij een hulpvraag aan de gemeente. Genoemde leden vragen het kabinet naast het inspireren van gemeenten tot dit soort stappen, ook te waarschuwen voor gevaren van kortzichtige kruisbestuiving. Het zou juist tegengesteld werken als mensen in de thuiszorg gaan werken tegen een lager loon, omdat dit de verplichte re-integratie is, en mensen die al jaren in de thuiszorg werken worden verdrongen. Op deze wijze is de druk op het inkomen van laagbetaalde beroepen wel vaker georganiseerd. Graag vernemen de leden van de SP-fractie hierop een reactie.

Vragen en opmerkingen van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en hebben daarover een aantal vragen en opmerkingen.

Er wordt een relatie gelegd met de motie Wolbert c.s. die beoogt dat mensen uit de Wwb instromen als alfahulp. Hoe zien de beide staatssecretarissen dat? Werkzoekenden moeten een traject of opleiding volgen. Worden mensen gedwongen om als alfahulp te gaan werken? Worden mensen gedwongen om werkzaamheden te gaan doen bij de allerzwaksten in deze samenleving? Worden ouderen overgegeven aan ongemotiveerde alfahulpen die het werk moeten doen? Wie gaan die cursussen betalen? Gaat dat van het geld af dat bestemd is voor de Wmo?

In het voorbeeld uit Apeldoorn wordt gesteld dat de mensen geen onderdeel meer uitmaken van het uitkeringenbestand, maar het re-integratiebureau wordt wel door de gemeente betaald, dus is er niet gewoon sprake van het verschuiven van de kosten?

Wat zijn de kosten van al die activeringscentra en de empowerment programma's voor allochtone vrouwen? Is het niet goedkoper om mensen te verplichten te werken op straffe van een korting op de uitkering?

De leden van de PVV-fractie zijn geschokt door de zinvolle dagbesteding die aan langdurig verslaafden wordt geboden, terwijl ouderen hun dagbesteding kwijtraken.

Laat men iedereen die kan werken aan het werk sturen dan kunnen de miljoenen die aan de re-integratienonsens worden uitgegeven gebruikt worden voor zinnige dingen.

Tot slot hebben de leden van de PVV-fractie de vraag of het op termijn de bedoeling is dat de gelden voor de Wmo, Wwb, Wsw en WIJ als één geheel naar de gemeenten gaan en er helemaal geen controle meer is op de bestedingen.

Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de staatssecretarissen van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid inzake de samenhang tussen de Wmo, Wwb, Wsw en de WIJ. De bewindslieden schetsen een positief beeld, gemeenten pakken zelf in een aantal gevallen op om de overlap en de grenzen tussen de verschillende wetten te slechten. Het kabinet wil hier een ondersteunende rol in spelen, omdat het in de kern erop neer komt dat bestuurders in de gemeente zelf hun regierol moeten oppakken.

Toch ontbreekt in de brief het kabinetsbrede standpunt aangaande de overlap tussen de verschillende wetten. En niet onbelangrijk, de verschillende financieringsstromen die hieraan ten grondslag liggen. Heeft het kabinet hier in brede zin over nagedacht en zo ja, welke richting is men van zins in te slaan?

II. REACTIE VAN DE STAATSSECRETARISSEN